

САНА ОЛОХ

ХАЛНАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАН
ДЕПУТАТТАР ОРОУОННААҒЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

N₂ 45 (6806).

1989 жыл. Муус устар 13 күнө.
ЧЭППИЭР

3 харчы.
Сынаата

**СЫЛГЫ КЫСТЫГА:
БЫҢААРЫЛААХ КҮННЭР**

Оройуон совхозтарыгар сылгы иттигин курдук барыстаах сыйлааны сайыннарыыта улахан ынахтар бааллар. Ону сылгынахтар отордоогу сорох ситиһинлэриттан дараны көрөбүт. Ааспыт ийгизетэҥэ государствоҥа туттарылыбыт эт 33-34 бырыһыана сылгы этэ буолбута. Манык үчүгэй түмүктөр 76.2 сылларга кулуну дөсөвэй ылыныны ортотунан 76.2 бырыһыанга тиэрдэ түмүгэр ситиһилибиттэрэ. Уоп иккис ийгизетэҥа бастаыны сылгытар дараны совхозтар бу салааттан ылыт дохуоттара кырата суох этэ—707 тый. солкуобайдаах ыраас барыс ыдылыбыта. Ити барыта—кыстык иэмгигэр үлэни табан төрөйүн, кун-дым, айылаа усулуобуйаларын учуоттаан сатабыллаахтык үлэлэһин түмүгэ.

Кыстык саамай быһаарылыах күннэригэр сааһан дьаһаммакка сыһа-халты туттуу охсуута, нэстэһи-лэ олус улахан буолар. Күн-дьыл уларыайар, кубул-даттанар бэрэ кылгас да күмүрт дьаһатей одогун иһизийн көрбөтөххө-харайбатахха сыллаабы төрүүбү ситэ ылбаһа хаалыахха соп. Ону аастыт сыллар-даабы хомотолоох холобурдартан билэбит. Ыйылы-гы курдук сылгыны улахан сүтүгэ суох кыстатан эрэр дьылгытыгар ордун бу күнүргэ үөрдэри көрүү-гэ-харайыыга ураты болдомтону уурабыт баада. Саамы күн-дьыл туруга дьынсиинэрэр. Аастыт ула-хан ириэрин кэнниттэн хатааһын, тоноруу кэллэ. Оттон хаар сорох сирдэргэ олус халын, хомурах-тайх. Сотору харалдыт тахсан мөчиргөн кэннири-гэр эрэһэр өмлө саһамыат.

Сылгы ырыганаанына сорох сирдэргэ быһыны. Бу өртүгү балаһыаньыа «Мугудай» совхоз юни от-
делениетыгар уонна Тохонугар ордук мөлтох. Хо-
лобуур. Маатаалдыа базатыгар ыһыттыбыт. Дьүдү-
бүт сылгы элбэргэ дыксыннэрэр. Билигин совхозтар-
га 100-чэ мөлтох турунтуох сылгы баар. 10706
сылгыттан 4200-чэтэ (ол иһигэр убалалар, тый-
дар) аһылыкка тураллар. Итин ташынан уордары
хайар сирдэригэр отууна, бурдугунаа эһи аһаты
салданан барар. Билигин биир да үөрү харах да-
һыттан таһаарар, быралгы ыһтар сатамат. Эһи
аһатарга сөптөөх от уонна бурдук совхозтарга баар.
Дьаһала бу үлөннэ мнэстэргэ хайдах тэрийэртэн туту-
дуктаах. Сорох базалар манньык күчүмүдүй күннэргэ
аһылык сөптөөх салпааһынан хаачысымакка
олороллор. Холобуур, Хадаар отделикетын
Кууһуматыгар билигин нэдиэлэргэ тийэр-тийиһит
салпаастаахтар. Оттон аһылыкка наадылар сыл-
гы ахсаана күннэтэ элбээн нһэр. Итинниа нгэди-
аһааһы утадыһамакка туоратмакка нээда.

«Мяндааабы» уонка Карл Маркс аатынан совхозтарга сымты интэнтэ цеховой структурада ниллэриллибитэ. Онон эиенэлэр аһыһыгы базаларга тарбатышы бэйэ күһүһүнэ толорорго, атын да наадаларын бөйөлөрө толорууга кыһаналлар. Оттон үгүстэргэ итинник кыах бэриллэ илин. Отделениелар управленциядара бу күнүргэ эиенэлэргэ трактордары сыһыараллар хаһаан да наада. Аһылыкка туһар сылгылары туруктарыттан нөрөн хастыы да бөлөххө араатар ордук буолуода. Хоругаабыт бизнэска ураты бөлөмтөнү ууруохка. Билр мй иһинэ туруехтээх бизнэска бурдуку ситэр сатамматын үлэһиттэр умнуо суохтаахтар.

Билгийн оройуонгн багыта 97 сэлгынхт үлэ-
лнр. Күннлэр ортолорутар идэрэ санга ськтан эрэр
эдэр дьон аайлаа суохтар. Сылгынхтар 78 бьон
хьыннара 35-гэр дьнэр саастаахтар. Урут бу салаа-
да үлэзэбт охьттах дьон сүбэтнлэр-саргытылар
уондари көрүүгэ-харайлыта бьанчы көмөтүгэр наа-
дыйы билгийн ордун улахтн. Ошон звенодарга нас-
таминистары сьхьыарыл, сыгыны алатыга бьаста-
кэмгэ эбн дьону анзанып курдук дыһаллар кө-
дүүстэх буолуохтара. Итинн хаһаайыктыбаччы
салайаччылартан эрэ ардир көрөт. Бу дыһалаа
олохтоох партиянь төрүттэлэр, селсөөттөр испол-
комнара бьанчы орохуохтаахтар.

ОАПХ диспетчерсийн сулуусвата түмэр сийлла
паларыттан нордоххо, кыетым устата кулуунааһы
300-чү түбэлтэгэ таһаарыллыбыт. Быһыл биз одо
тун тутта. Мантан саас бизлэри быһа түһөрбөккү
үүгүйдик нордоххо-харайдаахха, балаача элбэх тө
рүөбү ыллаахха сен. Онон төрүөбү ылыы байт
туспа хампаанна курдун көрүллэрэ ордук буолуо
ба. Онооха балааменини дьаһаллара, биллэн туар
элбэхтэр. Төрүүллэрэ чүгэһаабыт бизлэри дьон
байр сирдиритэр хаарчактарга тугуу. солбуу
сийдыһа харайдылааһын, ветеринарнай дьаһаллари
олуктоһуну — бу барыта элбэх түбүгү эрийэр.

Бийнл сэлсгэ нитинтин салсыг саймнарсыгт
борчумнаах олугу уурар барты кыахтар баалтар
Олору муячу тутумуохха, кыстын бынаарынаа
кунпэригэр кэдийэн биэриинэхха.

«Миндаагааны» совхоз Соловьевтаагы отделение-та «Сардага» ферматын үлэнтитэри аредиян ба-дэрээт дуогабарынан үлэ-дииллэр. Кинилэр биэр-фуражиян мыхтан 3000 кг үүтү ылар, үүт вало-вой мыхын 2040 центнер-гэ, төрүөх деловой тах-сымын 80 бырылыаҥа-тырдар эбэһизэтистаба-лээхтэр, ону толорорго би-гэ эрдээхтэр.

Снимокка: «Сарданга»
үлэнттөрө Егор Соколов
уонна Анастасия Саввина.
Б. Павлов фотога.

НҮОТАРАТТАН СОҢУННАР

Бу нуннарга Нуотарага
үлэ күстүү оруулар. Ыл-
ланнаммыт 1000 кубо-
метр тутуу маһа нэрдил-
лэн, 800 кубометра миэ-
гэзэ киирдэ. Мас кэрдик-
тигэр С. А. Файнфог стар-
шайдаах үс киһилээх би-
ригээдэ хоннохтоохтун
үлэлээтэ. Маг таһымты-
гар аанаммыт үс меха-
низатортун ордун чорбо-
тон И. П. Макаровы бөлү-
нүбүт. Свайлар түһэри-
лэн сакка пилораманы та-
һыы садалынна. Пилора-
ма үлэһиттэрэ бастаан
бородууксуһаны от айып
сангытыгар биэрэргэ бы-
лааннаһаллар. Инкилин
квартиралаах түөрт ар-
болит дьэни тутууга
аһаан 230 кубометр ар-
болит таһымлыахтаагыт-
тан 150 кубометра миэ-
тэзэ түэрдиллэнэ. Үс дьэ-
скайта түһэриллинэ. Дьэ

дэри тугуута Тольятти хуораттан сымдээр А. А. Калачев алта нийлээх бичигээдэгэ үдмнэр. Арчаа гариш каркаба камингэр болымнэин мизтэгэ гизрдилиниэ. Гарабы оройуонтан кэлбит бастаа десант тутар. Нуокараа 50 кубометр халтааһы, 64 тонна цемент, 90 кубометр минвата уонна 20 тонна тимер ороһуутар тизрдилинилэр.

Участанка үлэһитэр олоһор уонна үлэллэр усу-
луобуйаларын тупсарыы-
га сараалаһып баар. Ол-
курдук, эргэ дың тупса-
рыллан бааныык оҥору-
луна. Ларенца аһаан
эмиз биир эргэ дың эрө-
мүөннэнэр. Таһаыттар
анатлаах нөбүрүлэ см-
дэр үс дымаһыннит. О-
столобойга аһаан тупса-
дың бөлүмүнэр. Хажылах

Куоталаһы
кыайылаахтара

Тутар-танар үлэлэргэ
сыл бастагы кварталы
наады соруударын «Якут
водмелпоярания» ПИМ-та
135 бырыһыан толордо
былааны таһынан 30 тыһ
солк. үлэ өгөнүлүмүнэ
Тааста водохранилище
тын. Быдыадыма сингар
дэр систематын объекта
рыгар, таас варианынан
тугуллар кварталнай ко
теһынаыга, түөрт кварти
ралаах олоорор дьыа
үлэлиги биргэздөлө
куоталаһыыга баста
һыллар.

Бирдиндәи шоферлар куоталаһыларыгар ЗИЛ-157 мааркалаах автомашинанан 24960 тонна-км оңорон, 700 литр уматығы кәмчилдән В. В. Лемешев кыйаһылааранан таңдыста, иңилһи «КамАЗ» автомашинанан 103500 тонна-км сүүрдән, 249 литринан аҗыаах уматығы ороскуоттаан А. М. Перминов, үсүһи МАЗ мааркалаах автомашинанан 81900 тонна-км оңорон 497 литр уматығы кәмчилдән А. Н. Сергеев ылтылар.

Мелниоратордар сыл ий
ис кварталын тустад

ССРС Министрлерин Совети «Агропромышленный производство нодууун төрдүттөн үрдэтигэ уонна киини салгыы сайыннарыыга тирэбирэн дойду нэһилиэтиннэтин аһык-үөлүнүн хааччыйымын тунсары туһунан» уураагы ылымна.

Кыргыз бодлоху ийгэр проблеманы быһаарылыга үскөзбөт тыганааныраах балаһыаньаны суох өгөрүр уталытылыбыт наадатын үчүоттаан уонна партия XXVII съезини итэһиз ССКП Бүтүн Союзтаагы XIX партийнай конференциятын кыһыларынын салалтараан, ССРС Министрлэрин Совета аграрнай политиканы олоххо киллэрин стратегиятын төрдүтөн уларытарга уураахтаата. Докумунга биллэһи этапка киип сүрүн суолталаах туһаайыылара баһаанылар, дойдуга ас-үөл ресурстарын хаватылыга сүрүн сорукур бэлэстэһиилэр.

Уураах киши итиниз республикатабы хаһыт-
тарга бачээттинизэ. (ССТА).

ВОРҚУТА. Юнь-Ята шахтатан П. Клодический буригиздот Печораталары чохтох бассейн чычырал кордоруутун ситикто, Бишр ый устата балис ара-гажа 250 погонный метр дьоло ууттэнэ. Бу пла-ныны узлэн чопчутух тэр-ийн, кытаанах дьессини-линиэ уонна шахтердар пладарыгар үрдүк мастер-ствооларын түмүтөр сити-һилиниэ.

ХЕРСОН. Уобалас кураайлы илгиги өртүн балтарга сүүс кэрингэ иһин лийиппэлээх дуунарыы аһаар уунан хааччыбарга аналлах Уйраанаба биир саамай бөдөн водопровод тутуллар. Бу тутуу Ивановский оройонтон сараланна. Водопровод магнетралларың уолсай уһуна 800 км өрдүк булуоҕа. Итин Никитсергозский, Новотроицкий уоһа Генический оройоннарға Маховский канвалтан Днепр үтүүн адаллаба.

ЛЕВ ТОЛСТОЙ (Дипенкай уобалас). Лев Толстойдаагы проёуон чырыы сири сири огороочулара быйыт сааһы уруктуһун көрсөтлөр. Уруккута кэскилэ суох дьин астырбыт дэрэбинэлэртэн «Мирной» дьин совхоз тарыллыһа. Сага совхоз сүөһүгү итэр фермалары, пасекалары, араас техниканы ылла. Машина олох-дьаһах багытун объектары, уһайбаллах дьинэлэри тутуу бига коллективэ үөс-көһүннүгэр нөмүлөһүө.

КИНЕШИМА (Илалын-
скай уебалас), Дьонус
огторбуулаах уонна үрдүк
кэмчизэлэһиниэхэ ууну
сылытар котеллар кыы-
дааһаах да тымыһыта
тыа сирин дьылыртан ити-
тиэхтэрэ. М. Калинин аа-
тынан кумаадыны огторор
оборудование олохтоох
завода манчжур төрүлэрин
огторууга киирда. Эмч бэ-
заводка аһан төрүлүһүн
учаастаһка норуот хаады-
лар табаардары, таһас
суулар оһохтор, аһыыр уу-
ну ыраастыыр фильтрэр
огторбулаллар.

ФРУНЗЕ. Кызыл-Туу совхоз жазаны иштетчилерин кытта дыйканчы ферманы баг билдечилер хардарыта туулаактын уулалиилер. Таш-Кумуран уонна Майли-Салтан чугас эргиннээди салын-нэлэр, ону тэнэ куорат олехтоохторо адынах та-һымча түүлэх козалар, атыылаан ылбытара Хавайыстыба специализ-тара бу дьонго козалары

нөрүүг-харайлыга, түү-
түн туһага таһаарыга
сүбэлэрэ биэрэллэр. На-
һилэнһээ бу сыаналаах
сырһа ордуутарын соххо-
ка атылылар. Онон ноз-
ны нитин тэрвэһэн эрэр.

ССТА корреспондента
рын нэгтгүүрээрлэжнэ

отделений и саалтата (управляющей М. С. Седалиев) нөмө бэрээдэгийн дизель бичир, Нуотара олохтоохторо электр чистоданылар. Үлэинтер ийингиз-комучуван тааганын-сабын толору хаачылынылар. Онуоха районребисоус саалтата элбиз огордо.

Нюгара бөхүүлгийн генеральной былална бынал байн буюулар ялахгана. Эмнэл тугуулзугаах кварталнай котельнайга, дизельной электростанцида бырайыак-смет докумуннара огнохулан бүтэн эвэлдэн

Билигтн Нутотарада 25
кйи улэлнлр. Мэйнэ ик-
ки «Беларусь», үс ДТ-75
трактор баар. Маши тийе-
нан нутотаралар сотору ик-
ки «Урал», бпир ЗИЛ-131
мэврнлаах массынналв-
илхатара.

Н. МИХАЙЛОВ,
совхоз директора.

тимэннара амнэ элбэт-
линнэ. Ийнхүү астааччы-
лар бу тэтгэмжрийн үнэм-
тйбат баазлахтар.

Н. НАУМОВ,

Пятилеткатын чугаһатта

Олоду-дизназы хааччыны комбинатын атах таңаһын өтүрүр сыгарар Гергий Николаевич Захаров биһр опыттаах үлэһитиниз билээр. Кини былааньын толорботох түбэлтэтэ суох. Бире сыллаары кирбентин бу ыйынан толорор кыахтанна. Холобур, сыйл бастагы квартиралар 1800 солкуобайдаах бородуусунайы өгөруохтаах эбит буоллаарына, 2836 солкуобайдаахы бнөрдө. Кини ый ахсыэриэ-дэхсн үлэһитин былааньын тохсунууға 310 олунууға 326, кулун туғарга 410 солкуобайынан аһара толоробута даһаны кирдөрөр.

Сыяк биір тобуу маастара биіргө үлэлир та баарыстарыгар диригини ытыстанар, байатын оны тын киизэлэрини үөрүүнүн үлэстөр, эдэрдер байэтин мындыр идэтигэр үлэлир.

Е. НОВГОРОВОДА

СССР Ини Комитетин нутун тутардааны (1989 с.) Илсүмүгүр агарнаа сенторы хаалыктан таһарымыга быһаарар күүһүнэн кэдрдэр булаллара өссө тегүл тоһоолоон билиэтэни. Биллэн турар, Ас-үөл программанын олоххо киллэрэтичи сүрүн күүһүнэн билиити үтүс өртүлэрэ биир-икки сыл бусалаат ферматтан бараллар. Үөрөххэ туттара биримыш сибээстэн сайыны ыанькынсыт тинибэт буолан, үөрэнээччилэринэн солбулар кыһалга тириир. Ити барыта бороодуукуяны дэлэтингэ, хаалыстыбаны тутсарыга охсор.

СССР Иши Комитетин хүлээн тутаархыг (1939 с.) Илэнхүмүг ар-
варнаа сөнөхтө хамгаал-
тан тавархыг бахаар
хүүхдүн кадрдар буулал-
лара өссө тугул тоно-
лоон бэлэнтэнэ. Билэн
турар, Ас-үөл програм-
маны олоххо нилэрвэчтн
сүрүн хүүхдүн билигн
күнэ ааран-суоттан үл-
лээнн бахылаабыт идэ-
тийбт рабочай кадрдар
буулаллар. Ону сэрэ ор-
то аналлах уонна үрдүк
үрэхтэх тыа хаһаанс-
тыбатын специалистарын
бэлэнтөөн хаачыстыба-
тын тулсарыг хаһаанс-
таада даһан сытымтыл
туруорулуна.

Ааспыт өртүгөр өр-
түн совхозтарына садал-
далара рабочай кадры уюна
специалистары бөлөм-
дөөнүнүгө чопчу былаан-
наах, кээмилн көрөр үлэ-
нн кыйын хааччылабакка
көмбөттөрө. Бүтүн дадан
бу туташ соруту былаа-
рыны сага көрдөбүллэр
таһымнарыгар таһаар-
ыт ыраах курдук. Ол
турдук, производствон
тарайын практиката көр-
дөрүрүнэн, сүөһү илтин-
тин курдук сүрүн салаа-
ныларга окуулоаны сага
көтөрбөт өбөлөрүнэн үлэ-
тинтээн олооробут. Хол-
тур, ааспыт сылы мө-
лөрүсүбүт, Онуу бүт-
көт 50 ыччат Эрилик
Эристин аатынан совхо-
дормаларыгар рабочай-
данын таһымбыттара. Бу-
күлүртөн 22 киһи быа-
нынысат буолбута. Онтон
күлүлэрин хотон атын
күлүлэригэр аһыммыттара.
Сид аһымл итинник хар-
тыһаа хатыһана турар.
Сүрүн производствон
онон ыччат тутан олоор.
Онтон бары билэрбөт кур-
дук, иһиллэр опыта суох
уон. Аны туран, баһылар

өйүгүр-санаатыгар уйгу
ну-быйанты өтүрөрү үл-
лүт ийиһи, киһи идэтин а-
торитеттара үрдэтиллиэх-
тэхтэр, Холбошор, совхоз-
тар директордара, атын
салайалаччылар быйаҕыч-
а оскуолада сымдаан VII—
VIII кылбастар үөрөнөч-
чүлэринин көрсөн испи-
һик кэбэстэтин быйаҕахы-
рын сөп этэ. Оролору үү-
эт хайдах оҥоһулларын,
сир быйаҕа хайдах хомул-
ларын быйаҕыч мистэтэ-
тэһааран көрдөрүөх, би-
лэһини өтүрөх баар. Бы-

чыстыбатылар охсор
саярбада суох Оно
профтехучилище автори
тетын, аатын суолун үрдэ
тиэхтээминт.

Комплексын, ардчилсан
модельтэй бичигтэй ха-
тны дагууны идэвхтэй ба-
гаартай ажиллагааг илэр-
дэгээр Холбооны, механи-
зацлагдсан хотон ажил-
лагааг илэрдэгээр, сар-
сар-сантехник, сэрвэл-
электрик, тракторист кун-
дук идэвхтэй байдал-
ээр түрүүлэгчид колле-
ктын бичигтэй хүрүүлж
танар. Олон нийслэлтэй би-
лэгч СТУ-д илэр-
дэгээр үүрэгтэйгээр хял-
гдсан бичигт бичигдсэн
курстарыг апар нэмж кал-
дсан ажилтай. Тогоо д-
тэйх, идэвхтэй ажил-
байт, саалыра барь-
дсан ажил-уутгах д-
сылыг илэрдэгээр үүр-
гдсэн ажил-уутгах
хялгдсан ажил-уутгах

Билеттин хамаандалыг административнай салбар стилтэн, дайнымсыг ыштыган бухгалтерияахты аннаастанар сорук турар. Онуола выпускнитары күбайы туран ферма үлэти тархайарыттан аитуттууох тустайхны. Дьэтинэн, үлэти илгэ проблематын мээстэтти быһаарар кыах баарын килгиклэр уонна туйаала илгини үлэлэри-хамнастара дакаастаа диэн саныбын. Ол оһулар эконоmist уонна бухгалтер курдук идэлэргэ бычкаттарбын чүбүхтөөхтөн.

Кадры бэлэмнээний, аз-
таран туурьоруу, проблема-
та — партийнай-тэрийн
үзэл сүмбэ, Ойрол сохон-
тар парткомнара, ман-
найгы сүмбэх партийнай
тэрийлээр атын органи-
зы сүрүүлээн ССКП КИ
кулуу тутардагы (1988
с.) Плениуму уураары
олоххо ниллэринга утга-
лыталамбат практикес-
най үлөөн тэрийлэллэрингэ
базиралдаа этэ.

Ф. ТИМОФЕЕВ,
ОАПХ кадрга одделни
инспектор.

Нырейдэри тууралары сир хаарын бульдогунан күүртүрүлүшкөн. Калыңдарынын ичинде ханыннылараллар, клеткалар ардаа өртү бүтөй буолар. Уонунан, нырей туураларынын татын тал, салгыны бах хахха сиргэ олох

себү? Багирин, ныйрай
котомко төрөбүтүн кы-
зын биш суунаа буолан
баран таһырдыа таһаа-
рыыкка соң. Икпичиниз,
таһырдыа кыагы анал
боксада төрөтөн баран,
төгрөйи салатан, куур-
дан клеткада кылларар
сел.

Бу ньманы олоххо
жиллэргэ маньны ту-
уудар гүдэнэллэрт ына-
ны төрөтөргө - аналлах
бүтэй бокса, сага төрөө-
үүт ньрэйи бнүрднлэлл
ууруорарга аналлах,
аннаах, бүтэй олохуу-
ууах илгэж уонна төрөө-
үүтүрө 10 хоммут нь-
рөйдэргэ аналлах нь-
рөйдари бөлөхтөөн туруо-
рарга элгэж.

Нырайдэри туруорар сир хаарын бульдозерин куртараллар. Клеткалар ааиырын илин диэки хааныһылараллар, оттон клеткалар ардаа өртүлэрэ бүтөй буолар. Уонсайынан, ныраэй туорар мизэстэтин тыал, салгын өхсүбэт хахаха сиргэ олохтуохка. Машык тутуулар муостата уонна акылаата суох, сир үрдүгэр быһаччы оһоһуулаллар. Өскөтө тутуу муостата үрдүк буоллагына, тоҥ сир уорана уонна тымныы салгып нырайдэргэ охсор. Буор үрдүгүн оту, солому халыг тына төгүннэлэр, кураанах оптиканы абутар кырбаммыт дулланы куталлар.

Оройуон үрдүгүн муус устар айга 1400, ыам айыгар 1100 кыраы төрүүр эсабалалар. Урук-ку өртүгөр үкүсүгөр бу ылдарга кыраы кеннуу-нн эдүүгэ таһаарыллара. Холбог, былыгыр муус устарга 113 кыраы, ыам айыгар 93 кыраы сүтүн-түмүннүг. Итү сылдаа бы сүтүн үс таһымтан биригэ таһнасыгэ.

Б. ТЫТЫГЫНАЕВ,
ветеринарная станция
начальник.

Хакимбаха оройуонун паразитизмнэктэриттан бэрэс чычата мустан үлэстиптер. Комсомолец Николай Константинов — Одьулуун чычата. Ол эрэриткини бэйэтэтин килитинизин тутуспут, үлэлэспут Хакимбахаҥа кинис хаан-уруу бөлүөлэргиниз айттымаппыт. Николай билитин «Мындааайты» совхоз саага отделение тыгар ЗИЛ автомашиннаа үлэстиптер.

Снимок: Николай
Константинов.
Б. Парлен фотот.

Буран ааспыт СӨРӨ народнай депутаттары быйбара дьон-сөргө политическай, граждaнскaй активнаа биллэрдик үрдэ-битин, демократизациялааһын үтүө сабыдыалламмытын итэҕэһинээхтик көрдөрдө. Ону тэҥ хас биирдин быйбардаачы аалор минорайовун бөһүлөгүн, саллаһытын нэһилигин, оройуонуну оу ааһан республикатын уонна дөйдуҥун социальнай-экономическай сайдыыллара ниниттан эмилтүлүктээһин хаһааҥнытаар дэҥи үчүгөйдүн өйдөөбүт буолуохтаах.

Билигч олохтоох Советтар биір дьонуннаа соруктарынан дьон билигч ий курдук активисттар урдэһинин көбүлээн, кинилэр салалтада кыттыларын кэпсээн иһин буолар. Дьэ ол иннинтэн Совет бары чилиэннэрэ — на роднай депутаттар — бастаан тус байдаларынан үрдүк активной көрдөрө нэстэхтэр. Хомойуо иһин, сүүрбэһиҥ ыгырыа лаах олохтоох Советтар оройуоннаагы депутат сайыт норуоттара уларыт тутуу көрдөбүллэригэр тө лөрү эппэсттэрин үлэһи хамнаһы — политическай кууһаһи көрдөрө илхит

дизинфекция, дезинсекция, дерматологическая помощь, лечение кожных заболеваний, лечение венерических заболеваний, лечение заболеваний органов дыхания, лечение заболеваний органов пищеварения, лечение заболеваний органов кровообращения, лечение заболеваний органов мочеполовой системы, лечение заболеваний органов зрения, лечение заболеваний органов слуха, лечение заболеваний органов обоняния, лечение заболеваний органов вкуса, лечение заболеваний органов осязания, лечение заболеваний органов движения, лечение заболеваний органов дыхания, лечение заболеваний органов пищеварения, лечение заболеваний органов кровообращения, лечение заболеваний органов мочеполовой системы, лечение заболеваний органов зрения, лечение заболеваний органов слуха, лечение заболеваний органов обоняния, лечение заболеваний органов вкуса, лечение заболеваний органов осязания, лечение заболеваний органов движения.

Ааспыт сылга прохой олохтоох Советтарын на-
вотной делутаттары 25
бырыһыаннара ытыллы
быт сессияларга кыттыба-
та, отгон кыттыһы ы-
быттаран 88 бырыһыан-
нара болпуруостары
дүүдүлэһинтэн туттуна-
агардас идиилэрин эр-
үүнэн куоластаан быһа-
рыһы бигэстэтинэн му-
курдаһа. Онтукалары
да олоххо ниллэрингэ бы-
лаһыахтык үлэлэспэт-
тэр.

Союзон олохтоох Совет депутатта сый устата, конституционнай бөдөлгөөх мытыллар сессиялары кыттыгытын таһынан, инкиттэн итэҕэһэ суох быйбардааччыларын иннилэринер отчуоттуурун ирдэнир, Хомойуох иһин, иткөрдөбүд биһиэхэ маддытутуһулар буолбатах. Холбур, профсоюзнаады Совет депутаттара Адамс Д. Д., Аржаков В. В., Борисов Е. А., Васильева Т. Д., Гуляева М. С., Кириллин А. М., Кривошапкин Д. Н., Макаров А. Д., Полова Е. Е., Старостин В. М., Фуртатов С. А., уонун Шестаков Н. Н. ааспыт сыллаах үлэлэрин туһунан бэйэлэрин быйбардааччыларыгар отчуоттаабатылар. Ол биир сүрүн биричиинатинан уонукруктара тулааннаах советскай, партийнай органныр отчуоттуур усулуобуяны хааччыйбатахтара буолла. Итинник суолта биэрбэттин сыһыаннаһыл олохтоох Советтар тустарынан Союону кэлиннэти буолла.

Хэс биярдин депутат Совет бастааһынай комиссиатын састаабыгар киирэн социальнай-экономическай сайдыы боннууруостарын дүүэллэһини; бэлэһинэр, ыһыккыбыһаарыны олоххо илэрини хонтуруоллаһар салайааччылар отчуоттары истиһи тэрийэр. И. д. а. эбэһинэстээх. Дата дараы көрдөрөрү курдук, бастааһынай комиссия исполкому ытта тэһирыаптаах бастааһынайдык үлэһини орган буолар. Ол эрэри билиги комиссияларбыт үлэлэр адьас мөһөт диэххэ наада. Холобур, ааспыт сьдустата райсовет адыс бастааһынай комиссията быһааран үлэлэбэккэ туураата. Ол быһыл дарааһ салдаһар чинчилэһи. Аныаха диэри адыс комиссиятаан сэттэ үлэлэри былаанга оҕостоһинтэр. Сорох-сорохтор хаһан ыһыккылара чуолкайдаа илик, уочараттан быһаары көтөһөн чинчылтыһа көбиспэ курдуктар. Оттон райсовет бастааһынай комиссиялары председателэринэн оройуон таһымынан салыар үлэр оһытаах коммунист депутаттар таһылаа туһулар.

Депутат талдлыг багд бодсоор устата бийлбэл даагчид зарын нэвдэллэрийг толоруулааг практик снэйдэг үлэиэхтээх. Багдигтээ онцугу моддугар Сохуон улэрийн али Ошон бийлд пикэтээр нэвдээх суох олчуолтуохтаах тарын депутаттар умнуу суохтаахтар. Билигн даданы нааастары уонин атиллэри олэххэ киллэрин багд бодсоор устата бийлбэл даагчид зарын нэвдэллэрийг толоруулааг практик снэйдэг үлэиэхтээх.

буудлах, бийлэрд
ныхартыгтан уогуу-
тарыг мэлэжмэлэжтн
көстө илик, бэл хан-
нактаахтарын бил-
депутаттар бааллар. Со-
меттар депутаттарын ан-
тихностарыг, кирил-
үлэхэн общественнай эби-
бинэстэрин толорууларын
гуртуг принципналь-
сынабылы бээрлэх тус-
таахтар.

Ийнэгийнхэн - билээрэн
нигийнхэн гэжэтиг сорууга
күүснэ туруурлуулна.
Олсн элбэстээн хас биир-
дин биирбардагчы бай-
тин депутатын, тулаан-
лаах Советын, нини ис-
полкомун үлээрэн толор-
ру билэнтэ ситибилинэх
тээх. Депутат отчуотугар
нэлэгидин Совет уониз
исполком үлэтин эрэ кэп-
сээһинтэн акаастаныах
тиахлыт. Депутат, туох
таньин лийннэ, тус бай-
тэ ыһыптыг үлэтин билэ-
тинээрэхтээх. Ол нингэр
сөссия бастайааннай ко-
миссия үлээрэнгэр тугу-
нан кыттыбыта, быһаа-
рынын олоох кылээрн-
гэ хайдах үлэлэспитэ на-
кастарты уониз этиилэр
хайдах быһаарбыта, тус
байэттин производственной
эбэтэр сулуусналыыр эбэ-
һинээрэн толорууга хайдах
үлэлэспитэ нөрдөрүллү-
хтэрин наала.

Н. ПОИСЕЕВ,
райсовет исполкомун
тэрийэр-инструкторскай
отделын сэбиэдлэссэйэ.

СУРУК СУОЛУН СОНОРДООН

Бийигт дахьмалныгүдэр
бууан минин олохтоох
Юрий Николаевич
ркинтан уоша Татьяна
дговна Карповатан

бита. Оз сүнийүнэн хаһыат бу дьыл олунньу 16 күнүзүгэр күөмүрүгэр Чурапчы селскай Советын исполкомун председателин солбулаачы таб. М. Д. ГУЛЯЕВ майнык ис хоһооннох эппиэтэ бэриэтэммитэ: «Кырдьык, Ю. Н. Коркиннаах уруксук өрүгүгэр Никитиһкэ ыстыаннар хас да сүл

морбутиара, ошон озерор
денгизге соччо наадыйалла-
ра да билибэт этэ, бейс-
лэри хаһа да үлөлээбэт-
тэр. Т. Н. Карпова уоча-
рекка турар. Виллиген та-
быгастаах дьуз суоһунан
сварипраан хаалгылар
кыахпыт суох. Ол хаһан
баран нинилэр туруорсуу-
ларын сибидиэнньэре ыс-
кыбытэ.

Ити элнээт сунһууһун
редакция бопһуруоһу ик
ниһаан туруорса сырыт
та. Онуоха сельсовет ис
полкомун председатели
твб. **А. А. ЗАХАРОВ**
манһы элһиһаһа.

«Бу дүз кэргэн түөрт
оёлоохторун, Ю. Н. Кор-
нин уонна биир кыыстара
марыйнарын, олохтор дүмү-
дүрүн, үлүсүн, үлүсүн, үлүсүн»

тэ суох эрэйдэммиттэрин
учуоттаан сельсовет ис-
полкома, учуоракка тур-
бутун быһымынан, Т. П.
Карновага иккитирэ
биздэ. Бу күнүртэ орде-
рын млла. Аны оттук
маастары боннуруоһа бы-
һаарылынарына, көһөн
дигрэр имахтаахтара.

Дэглгтэр талааннаах — поэт, художник, скульптор, живописец — улуу Минеланджелло: «Мингин модель эрэ курдук айбытгара, оттон маанын сайды-
быннар бэйэбэр бэйэм өнөлөөхпүн», — диэн эппитэ.
Кырдык да, киши үйлэлэргэ элбэт-сүппэт айымны-
лары айар, ази дойдуну сүгүртүтэр улуу киши бо-
луутутар уустук уонна үгүс ыарахаттардаах суолу
байгата талбита, Хас бинрдии киши киши чыпчаалы-
тар тийэрэ кыаллабыт буолуон сөп. Ол эрэри бэй-
и багара буолабына, добуру, талааны сайынна-
рыахха, бэйэ олохун олус интэриһинэй, баай ис
хоһоонноох өнөрүөххэ сөп эбээт. Холобур, Сылан-
га мин үлээни сылдыбыт оскуолабар учуутал Е.
Д. Макаров салаататынан өбөлөр киһиэхэ үһүлү-
нэн, хаарыскаа түһэриинэн, араас техникскай
өгөһүктэри айыппан, о. д. а. утумнаахтык дьяри-
тапаллар. Ол киһилэр билиилэри-көрүүлэрин ула-
хаттык көтөспиттэ, араас куораттарга тийэн ной-
курстарга ытталларыгар, атын омул өбөлөрүн
ытта бодоруһалларыгар, кэли идэ ылаалларыгар
ылаагы биэрбитэ. Норуотка «сарсыарда эрдэ түр-
батаххына, күнгүн сүтэринэ, одо сааска үөрөм-
төххүнэ, олоххун халтайга ытыагы» диэн мууда-
рай этип баар. Онон эдэр ленинцтэр билинчи ти-
рээп гүрар биэр боччумнаах сорукутарынан бэйэлэ-
рин талааннарын, добуурдарын күүснэ сайынна-
рыахтаахтара буолар.

Итнннххх аналлах курууоуктар оскуолаларга баалдар. Пионердар оройуоннаады дынэлэрин илннн 16 (3 кыраайы үөрэтэр, 2 эдэр техниктер, 2 национальный тигин, 2 киностудия, 2 урууһу уонна нивольсь, дуобат, саахымат, о. д. а.) курууоуктар үлэлииллэр. Олорго барыта 458 оёо дыарытанар. Курууоуктар интернат-оскуола, Хатылы, Сылат, Кытаанах уонна Чурапчы орто оскуолаларын базаларыгар үлэлииллэр. Кинилэртэн Н. Д. Флегонтова салайааччылаах «Туосчаан», Е. Д. Манаров «Эдэр техниктер» (Сылат), И. С. Билокия (Хатылы), Л. З. Коркина (Кытаанах) «Урууһу уонна нивольсь», Н. С. Соловьев (Хатылы) кыраайы үөрэтэр курууоуктара ордук үчүгэйдик үлэлииллэр. Быһылы үөрөх дылыгар интернат-оскуола киностудия, Кытаанахха астрономической курууоук тэрилтиннлэр. Кинилэр оёолорго бнэрэр кодууостэрин ааёо барбаанка, курууоуктары салтыы сайыннарыыта, үлэлэрин ордук түмүктээх оноруута тугу тынмааха тизин боллоруоска кнсэтэвэхкин баёарабын.

Урунгу эрэгтүгэр бигр куруһуокка элбэх оёну хабшынан үлүһүйэр этибит. Ол нодьуула мыра буол-
бута. Билигин үөрөнөөччтэни барытын тус-туһу-
нан дьосорууп, талаанын сайыһнарыгар усулуобу-
йаны олохтуур, куруһуоктар нөрүгүнэрин уонна ах-
сааннарын элбэтэр сорук туруорулунна. Онуоха
аһардас учууталлар эрэ буолбала, төрөппүттэр,
атын да идэлээх дьон кыттыахтарын наада. Ити-
һинэхэ пионердар бэйэлэрэ эмнэ инициативалаах
буолаллара эрэһиллэр. Холбоор, 5-6 буолан бэйэлэ-
рө сөбүлүүр идэлэрингэр куруһуок тарһиыһтарын,
эмнэ сатаыһаччы буолуун үлэлиэхтэрин сөл.

Чурапчы орто оскуолатыгар куруһуок үлэниир миэстэтэ суох буолан, оҕолор да, салайааччылар да эрэин көрөллөр. Үгүс оскуолаларга куруһуоктары ыытарга наада буолар матырыйааллар, араас техникескэй средстелар тиийбэттэр. Мааы үөрэнээтчилэр комитеттара, оскуолалар советтара болдомто-го ылан көмөлөһөллөрө наада. Сорох сирдэргэ оҕолорго, бал, уруһуй альбома суох буолар түбэлтэтэ элбэх. Оттон оройуоннаагы типография, санаас быһыытынан, онук альбомнары оҕорор. Уруһуйдуур миэстэлэри, кырааскалары буларга эмиз эрдэттэн үлэлэһиэххэ наада. Оройуоннаагы пионердар дьээлэри иһинэн Чурапчы сэленииньатын оҕолоругар 5 куруһуок үлэниир да, кишилэртэн сыччах биһрдэ-тэро эрэ Пионердар дьээлэригэр миэстэлээх. Биһиги дьээбит кыарабайын, тымныытын, үлэлниргэ-табыгаһа суоҕун туһунан оройуон салайааччылары-гар элбэхтэ эттибит да, эппиэт астыннарбат. Манна методическай литература эмиз аҕыйах. Онон куру-һуоктары матеpиальнай-техникескэй ертүнөн хаачыһыы боппуруоһа быһаарыллын наада.

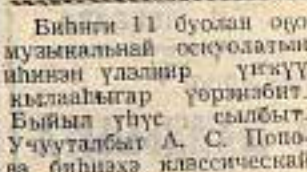
Үеһээ эпиллэнт курдук, бары күрүндүктөрү үчүүтэллэр хүүстэринэн Ыстар кыях суох. Онон бу үлэһэ общественноһу күүскэ тарды эрэинэлэр. Кинилэр биһиэхэ көмөлөспөт буюубатахтар. Холо бур, национальной иностарга, гүоһунан оһорууга үбүтэр Ньургустаана Дмитриевна Флегонтованы, Ам на оскуолатыгар быыйыл киностудияны үлэттөөр эрер рабочей Терентий Кардашевскайы да Ыла көрүөххэ. Ол эрэри оскуолалар администрацияларын, районо салалаттын өртүттөн минилэргэ бол домот ситэтэ суох. Энтузиастары көбүлүүр ойүүр дьһүдүгүтустарынан эмиз толкундуохха.

Түмүкпөр, пионердар маныха дыйнарлах,
неэиниэх буолалларыгар баарым этэ. Ийилэр
наэиниэтигэр баарым, улахан да
дзон үөрүүнэн көмөлөһүөхтэрэ.

П. СЛЕПЦОВА,
директора.

„К
Э
Н
Ч
Э
Э
Р

Манна дъарыктанар 15
050 бары 8 мм киноап-
паратынан түһэрэргә үе-
рәнилләр. Билигин 16
мм аппараты бадый-
лыһаллар. Кииндә уң-
дуу саныр курдун су-
дургу буолбатах. Туох
ханык кииндә, киноап-
параттар тутуулары.

уонна араас омук үткүүтү-
лэрийн үөрэтөр. Мин
«Солнечный зайчик»
дээн үткүүнү ордун со-
бүлүүбүн.

Кытааннах ерте окуялатыгар Пионердар оро
нуошаабы дьылэрин тэрийинтиэнэ икки куруһуон
үлэдиир. Бүгүн кинилэр үлэлэрин кытта эһигини
билиһинирэбит.

«Эдэр астроном» кунуруон салааһаҕыта — физик учуутал Петр Иванович Повов. Кини эдиртэн физиканан, астрономияҥан улаханны ылларан дьэрыктаммыта Ыстатыйалара «Физик» в школе» диин сурууналга бачээтэммиттэра.

Былдыр бийиги обуга дэрбит «халлаан сулууну наафар элбэх» диян тын номохтоохторо. Ол кэм суох, кыайан аабыллыбат үгүс диян суолталаан да. Оттон Кытаамак эдэр астрономнара халлаан сулуун эрэ аафар буолбутахтар, сырдык түргэни планеталар ааһанары эмиз ааран-суоттаан таһаараллар. нэтээн көрө экраннарыгар ону толороллор. Онуоха кинилэр төрөйүүн оскуолаларыгар ханна да суох АТ-уонна ТЗК-1 диян матордарды, аргыстары нэтээн көрөр улахан күүстээх астрономическа турбалар бааллар. Хамсаабат эттинтэри ырааппар 60 төгүл чугаһанан көрдөрөр рефракторына таптаан кэтииллэр.

Эдэр астрономнар пая халлаан хуяарын эрэ үрэтэр буолбатахтар—бэлэрэ олорор планеталарын—Сири, манна тахса

лизителэр арбаастарын
слору таныы, сийлиһэ-
бин, о. д. а. туустарына
билиһаха маада. Ололо
бу нурууһоһа туһаны-
лар «Рус» кинопроект-
тары, «Красногорск»
«Украина», «Волга» ки-
ноаппараттары үөрэттэ-
лэр. Ааспыт сайын оло-
куһалдарын ыһыан ула-
ллар ула, сыһыала-
лаабырып күнүздэ тү-
бүктэрин түлэрэн, оро-
һуон үөрэнээччилэрин
бийылгы, көйүрүстэрэ-
гар кытан үһүс кинистэ-
лэннилэр. Билигин
«Дыһармаккай» оло үн-
күү, ырыа ансамблы
туһунан кинигэ устэ-
сийдыллар. Олорол у-
тар кинизэлэрин музыкка-
лаах, саналаах тына оло-
ролор.

Синимоктарга: салайааччы Ю. Е. Макаров нурууон чилиэннэрин кытта үлэ, сыһыалан лааҕыры туһунан киниза автор кылаас көрөннөччү Д. Ма Кузьмин.

П. ОКОНЕШНИКОВ
фототет

Улахан бырааны
пыктарга Күлтур
дызтигэр үскүүтүбү
Ол кэмгэ эрчилинби
ордук элбигир. Атын кү

Кинилэрдийн көрсө
баран бу куруһуок ол
билигин-көрүүтүн чакы
да кэнэтиэ, фантазия
тын уһугунарыан, бил
гин тирээн түрэр сыты
проблемалартан биридэ
тэрин — экологическа
проблеманы — ордук үч
тэйдик өйдүүлэригэр и
мөлөһтөн сөл эбит дэ
санаатым.

— Мин дэнд үрдүн б
түнүү сибанжилээх х
нуу нурдун урууһиду
этэ.— дикр «Уруһуй у
на жинтосис» куруһуон
дэарыктанар Лина А
древа: «Мин орнамент
рына кизэгэтэм этэ»,
дизн ону Нуургулаа
Захарова утарар. «Осту
рупаны истибилпит
уруһуйдубут. Керон ол
рон эмиз үлээлээчиби
Од эрэзи бэйэ толну
даан уруһуйдуура орд
үчүгэй».— дэһэлэр Са
на Потапов уюмна Га
Платонов Одолор бэйа
рин уруһуйдарын бы
таниса огорон көрдөрүү
табааран ыһэлэр эби
Кинилэр коллектив
үлэлэрэ ордук табыл
быттар. «Акваризм»
«Добродоһуу» ыһаа
дизн композициллар ки
эре көрүөх түрдүк үч
гэйэр.

Одолол куруһуонка э
раидааһынан, туһуна
акварельынан уруһуйдуу
га үөрэнэллэр. Сэтт
кылаас үөрэнээччигэ Т

Билиги иккенге сатылган
Прометейлердин оройушкандагы
дынэлэринин ичинен үлэ-
линир остоул тешиинин
сөңдөгүтүр дларыктана-
быт.

Занятиса малээт, ан багтаан зардагдлыбыт, уугсай сайдыгса амгалах эрчиллэлэрн оло-робут, дэ ол кээниттэн талтыыр спорнут кистэ лээнгэрн, араа нымаларын баһылдырга дээрэктанабыт. Агардас тэһи мээчиги эрз таба тутарга буолбигса, судууадырга, күрөхтэһи секретарын үлэтэн толорорго амга уоранзыбыт.

Сеңиялыбытар ды-
рыктанар оёзор албаз
күрөхтөһиллэргэ кытаа-
лар, Холобур, Дуна Мак-
симова улахан дөһөһөр
күрөхтөһиллэргитэр оро-
буонгта сэттис миһстэлэм
митэ, оёзор коһилеми-
най спартаннадаларыгар
ниһе үчүгэй көрдөрүү
лэммитэ. Соторутаагыта
бары Хайахыет осуолу-
тытар күрөхтөһэ бары
сыйдыбыллыт. Биллү-
һүһүлүһт кытаа ааһаа
сыйалартан сибээстээхтэр
дөһөрдөһөбүт. Оһон бу
көрсүһүлэр Биллэхэ мэд-
дөн үрүүлээхтэр. Теһи-
һист Биллэхэ ат-хаан аҕа
өрүһүһэ сайдарбытытар
буолданыа. дөһөрдөһө бу-
тутар эһиз көмөлөһөр.

Бу спорт бөртөзкөй көрүгүнөн уюлалтар тодо эре дырыктаамаллар Бивиги санлабытылар, динилер улаханын сымаллар. Никийинен, оро йуонга тоинисеи кулакта нинни өссө албалар, наала.

Лена ПОПОВА,
Ларца МЕСТНИКОВА

нэртэ надналзэг түүртэ
эрчлэлэбит. Аны ний-
сылынаа оогуулабытай
бүтэриэхийт.

Оля НИКИТИНА.
Чурелчы.

Яаар! Тронуна «Кы-
зынны көстүү». Тас
Андреев «Олох сибэки-
тэ» үдэлэрэ оройуонаа
вы быыстаннаа көрдө
руулабыттар. Одолор ту-
һунан чэххэ үчүгэйдэ
үдэлээбитэр.

— Урууһудууру тэгэ
куруһууһутуулар пласти
линанын, аппликациһа
мозаикаба эмнэ үлэллэ
бит, — дэһэллэр куруһуу
чилиэннэрэ. Кинилэр
пластилингаһа оһорбут
араас кыыллара-сүүлэрэ,
дыһаһа үчүгэйдэр.

Онон үчүүтэд Лия Захаровна Коркина сайаагч куруулагчар сэлдээр оролор урууһуудуур дьодуур таһынан айнд толкуйдуурга, бииргэ үлэһиһгэ олоххо баар нэгсүүлэри ордук таба нөрөр буюларга үөрэнэллэр.

—Учууталбыт Мал
дьан, өр бадайы дьарын
таммаахпыт, хайны-үйө
тэйбит курдукпут, омон
күн ахсын эрчиллэххэ:
наада,—дһһһһһһһһһ
йһһһһһһһһһ ортолоруттан
баар, калли улахан ху
джиннар үүнн тах
сыахтара, оттон билигин
Туйаара курдук библио
текарь, Лина курду
учуутал эбэтэр Слава
курдук шофер буолуон
баралаахтарга да уруһуй
дыт буолуу олохторугар
син биэр туһалылар
айылда, олох көртөн ой
дуулларыгар көмөлүсүү
да. Ол да иһин кинилэр
недһһһһһһһһһ ахсын талты
куруһуоктарыгар уөрүү
изн нһһһһһһһһһ

М. МИХАЙЛОВА.

